

**Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України**

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 (10) КЛАСІВ
СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ ДЛЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ**

(6-7 класи)

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

**Укладач: Висоцька А.М., кандидат педагогічних наук,
ст.наук.співробітник лабораторії олігофренопедагогіки
Інституту спеціальної педагогіки НАПН України**

Київ - 2015

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА¹

«Українська література» – органічна складова освітньої галузі «Мови і літератури». **Мета вивчення** української літератури у середній і старшій ланці полягає у формуванні читацької компетентності учнів, яка є базовою складовою комунікативної і пізнавальної компетентності; вихованні інтересу до читання; досягненні певного рівня сформованості вміння читати й усвідомлювати прочитане; розширенні культурно-пізнавальних інтересів; корекції недоліків емоційно-вольової сфери і розумового розвитку. Читацька компетентність є особистісно-діяльним інтегрованим результатом взаємодії знань, умінь, навичок та ціннісних ставлень учнів, що набувається у процесі реалізації усіх змістових ліній предмета «Українська література».

У процесі навчання відбувається становлення читача, здатного до читацької діяльності, створюються умови для його мовленнєвого, інтелектуального розвитку, формування морально-естетичних уявлень і понять, збагачення почуттів, виховання потреби у систематичному читанні.

Для досягнення зазначеної мети передбачається вирішення таких **завдань**:

- формування та розвиток в учнів навички читання як виду мовленнєвої діяльності;
- формування та розвиток умінь сприймати, розуміти, аналізувати різні види літературних і навчальних текстів;
- ознайомлення з українською літературою в авторській, жанровій, тематичній різноманітності; формування в учнів соціальних, морально-етичних цінностей за допомогою художніх образів літературних творів;
- розвиток зв'язного мовлення учнів, формування умінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого);
- формування в учнів прийомів самостійної роботи з різними типами і видами дитячих книжок; умінь здійснювати пошук, відбір інформації для виконання навчально-пізнавальних завдань;
- розвиток творчих і комунікативних здібностей школярів;
- виховання потреби у систематичному читанні як засобі пізнання світу, самопізнання та загальнокультурного розвитку;
- розвиток вміння застосовувати здобуті на уроках літератури знання та навички у практичному житті;
- виховання майбутнього читача й шанувальника української літератури

З урахуванням зазначеної мети і завдань мовного компонента освітньої галузі, програму структуровано за такими розділами: «Коло читання», «Формування і розвиток навички читання», «Літературознавча пропедевтика», «Досвід читацької діяльності», «Робота з дитячою книжкою; робота з інформацією», «Розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного».

Зміст програми з української літератури ґрунтується на врахуванні особливостей мовленнєвого розвитку розумово відсталих школярів. До важливих завдань навчального предмета належать: оволодіння свідомим, правильним, виразним читанням в оптимальному для кожного учня темпі; формування умінь повноцінного сприймання художніх і пізнавальних доступних адаптованих текстів; розвиток

¹ Навчальну програму з української літератури розроблено з урахуванням змісту чинних навчальних програм для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (Р. В. Мовчан, К. В. Таранік-Ткачук, М. П. Бондар, О. М. Івасюк, С. А. Кочерга, Л. І. Кавун, О. І. Неживий, Н. В. Михайлова); для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (Н.П.Кравець); для дітей із помірною розумовою відсталістю (Л.С.Вавіна).

діалогічного і монологічного мовлення; виховання в учнів позитивних рис особистості на основі аналізу змісту прочитаного і ставлення до нього; формування в учнів інтересу до книжки, самостійного читання.

Техніка читання вдосконалюється послідовно. При цьому основну увагу необхідно приділяти формуванню мовленнєвого дихання, голосу та плавності читання, оскільки, з огляду на особливості психічного і мовленнєвого розвитку даної категорії дітей, їм важко оволодіти цими навичками.

Техніка читання охоплює такі компоненти, як спосіб читання, правильність, виразність, темп. Від кожного з них залежить *усвідомлення змісту прочитаного*. Ось чому в процесі роботи над текстом особливу увагу слід звертати на встановлення послідовності перебігу подій, часових і причинно-наслідкових зв'язків. Учні вчаться відповідати на запитання за змістом прочитаного, а також самостійно переказувати спочатку невеликі епізоди, а потім увесь прочитаний текст після аналізу змісту (з допомогою вчителя).

У процесі навчання читання ведеться робота з розвитку усного мовлення: учні вчаться правильно, повно і послідовно переказувати прочитане. Це робиться за допомогою запитань, готового плану, колективно складеного плану, поділу тексту на частини, розповіді за ілюстраціями до тексту тощо. Робота з розвитку усного мовлення має бути спрямована на те, щоб діти розуміли зміст прочитаного, навчилися будувати речення і зв'язно висловлюватися.

Тематику читання та відповідну кількість годин вчитель визначає, зважаючи на наявний мовленнєвий матеріал, а також на складність матеріалу та рівень підготовленості учнів до його сприймання та засвоєння.

Для підвищення в учнів інтересу до читання і стимулювання їхніх творчих здібностей, а також з метою перевірки розуміння ними прочитаного, рекомендується використовувати такі прийоми, як: читання за ролями, інсценізація тощо.

Позакласне читання – складова частина читання й розвитку мовлення. Воно сприяє підготовці школярів до самостійного читання. Його мета – ознайомити учнів з різноманітною літературою, сформувати інтерес до книжки, виховати позитивне ставлення до самостійного читання. Структурно цей розділ роботи може передбачати відповідну роботу на одному з уроків один раз на місяць. Тематика творів, рекомендованих для читання, визначається учителем, залежно від пізнавальних та мовленнєвих можливостей кожного з учнів.

6 КЛАС

(68 год. на рік, 2 год. на тиждень)

№ п/п	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1.		Коло читання (на весь рік)		
		<p>Усна народна творчість. Загадки, прислів'я, приказки; народні усмішки, чарівні казки, легенди, бувальщини, народні пісні.</p> <p>Поезія (вірші сюжетні, пейзажні, гумористичні, фантастичні). вірші-загадки, вірші-скоромовки.</p> <p>Літературні казки.</p> <p>Байки. Жартівливі оповідання, казки, гуморески, швидкомовки, загадки, різні цікаві пригоди. Адаптовані тексти прозових творів (оповідання, уривки з повістей, п'єси) класиків української літератури, сучасної української та зарубіжної літератури, дитяча періодика, науково-пізнавальна, енциклопедична література та ін.</p> <p><i>Теми читання:</i> про світ фантазії, про природу у різні пори року; твори про дітей, їхні стосунки, взаємини у сім'ї та школі; ставлення до природи,</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостійно впізнає і розрізняє прозові та віршовані твори (на слух та за графічною формою тексту; (*з допомогою вчителя); – називає (без визначення поняття) жанр добре знайомого твору (казка, байка, загадка, прислів'я, вірш, оповідання); (*з допомогою вчителя); – за питаннями вчителя називає назву вивченого твору, його автора; (*з допомогою вчителя); – читає мовчки і *вголос; – орієнтується у структурі тексту; з допомогою вчителя визначає зачин, основну і заключну частину; – відповідає на запитання до змісту твору; (*до змісту знайомого твору); – переказує текст; (*з допомогою вчителя, з опорою на запитання, простий план твору тощо); – з допомогою вчителя визначає послідовність подій у творі; – за завданням учителя самостійно переказує вказані ним епізоди (частини) прочитаного 	<p>Удосконалення техніки читання;</p> <p>набуття досвіду читацької та комунікативної діяльності;</p> <p>розвиток пізнавальної діяльності;</p> <p>удосконалення навичок сприймання;</p> <p>формування вміння інтонувати власне мовлення, використовувати в ньому засвоєну лексику;</p> <p>формування вміння робити висновки з прочитаного;</p> <p>формування особистісних рис і якостей;</p> <p>розвиток вміння користуватися допомогою;</p>

	людей, праці; твори про рідний край, Батьківщину, історичне минуле нашого народу, традиції українського та інших народів.	<p>тексту; (*з допомогою вчителя);</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає напам'ять 4-5 віршів (залежно від можливостей учня), декламує їх напам'ять; (*до 4 коротких віршів); – *має уявлення про різні види й типи видань (книжка, журнал, газета); – за завданням учителя уміє знайти потрібну книжку (підручник); (*з допомогою вчителя); – орієнтується у підручнику за змістом; (*з допомогою вчителя); – уміє користуватися методичним і довідковим матеріалом підручника; (*з допомогою вчителя); – знає, шанує основні державні національні символи, традиції свого народу; поважає культуру й традиції інших народів, які живуть в Україні та за кордоном. 	<p>стимулювання читацького інтересу;</p> <p>поширення словникового запасу;</p> <p>виховання шанобливого ставлення до рідної мови, народної культури, традицій і звичаїв.</p>
2.	Формування та розвиток навички читання (протягом року)		
	<p>Спосіб читання. Свідоме читання вголос цілими словами з переходом до фразового читання (залежно від мовленнєвих можливостей учня). Читання тихо та мовчки доступних за змістом текстів.</p> <p>Темп (швидкість) читання. Дотримання необхідного темпу читання вголос (нормально,</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – читає вголос цілими словами з поступовим переходом до фразового читання доступні за змістом тексти (після опрацювання з учителем); (*читає по складах слова, прості речення з текстів букваря); – *читає тихо та мовчки знайомі за змістом тексти; – читає у достатньому (доступному для кожного) темпі, який дає можливість зрозуміти зміст твору; (*читає по складах у повільному 	<p>Коригування недоліків мовлення;</p> <p>досягнення правильної вимови звуків рідної мови в словах і фразах;</p> <p>розвиток зорового сприймання під час читання;</p> <p>розвиток дикції на основі розвитку</p>

	<p>повільно).</p> <p>Правильність читання. Звукова культура мовлення: звуковимова, дикція, плавне дихання, гучність голосу, наголошування слів. Дотримання словесного наголосу.</p> <p>Усвідомленість читання. Пряме і переносне значення слів. Усвідомлення смислових зв'язків між словами в реченні, між реченнями, частинами тексту, окремими епізодами, висловами та ілюстраціями, послідовності розгортання подій у творі. Дійові особи твору, їхні вчинки.</p>	<p>темпі);</p> <ul style="list-style-type: none"> – регулює темп читання (з допомогою вчителя), залежно від жанрової специфіки твору; – *відповідно до мовленнєвих можливостей правильно вимовляє звуки в словах під час читання та відповідей на запитання; – читає розбірливо (відповідно до мовленнєвих можливостей), достатньо гучно; – правильно наголошує слова під час читання (за нагадуванням учителя); (*під контролем учителя); – дотримується словесного наголосу під час читання; – з допомогою вчителя пояснює лексичне значення слів і висловів, вжитих у тексті; – розуміє значення слів у тексті (пряме й переносне), з допомогою вчителя пояснює їх значення; – *розуміє ситуацію, описану в прочитаному творі; – за питаннями вчителя правильно називає дійових осіб прочитаного твору, їхні вчинки; (*з допомогою вчителя); – *визначає послідовність подій (з допомогою вчителя, за допомогою малюнків); – разом з учителем визначає причинно – наслідкові та часові зв'язки між описуваними подіями і вчинками дійових осіб; – за суттєвої допомоги вчителя оцінює вчинки головних дійових осіб твору; – висловлює своє ставлення до описуваних подій (вчинків дійових осіб); (*робить спроби з допомогою вчителя); 	<p>рухливості артикуляційного апарату, плавного дихання, гучності голосу;</p> <p>формування правильної орфоепічної вимови слів та правильного їх наголошування під час читання;</p> <p>формування навичок самоконтролю читання та власного мовлення;</p> <p>формування уміння уповільнювати та прискорювати темп читання;</p> <p>формування усвідомленості читання на основі уміння аналізувати, визначати спільне, схоже та відмінне у предметах, подіях, якість, явищах за прочитаним;</p> <p>розвиток, збагачення і конкретизація предметних та образних уявлень;</p> <p>формування та розвиток смислового розуміння слів у тексті;</p> <p>виховання вміння відчувати емоційний настрій твору, емоційно</p>
--	--	--	--

		<p>Виразність читання. Дотримання розділових знаків, логічних пауз і наголосів, потрібної інтонації під час читання (початок і кінець речення, паузи між реченнями та в середині речення, обумовлені розділовими знаками).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – дотримується пауз між реченнями; (*під контролем учителя); – *за нагадуванням учителя дотримується пауз в середині речення, обумовлених розділовими знаками; – *з допомогою вчителя дотримується розділових знаків і потрібної інтонації під час читання; – практично намагається дотримуватися логічних пауз і наголосів після нагадування учителя; – наслідуючи вчителя, намагається регулювати темп читання, гучність голосу, тон залежно від змісту та жанрової специфіки твору. 	<p>реагувати на зміст прослуханого, виявляти свої почуття;</p> <p>формування вміння обирати і користуватися мовленнєвими, інтонаційними та немовними засобами виразності (робити паузи, логічні наголоси, обирати темп читання, інтонацію, та змінювати їх залежно від розділових знаків та змісту).</p>
3.		<p>Літературознавча пропедевтика (протягом року)</p>		
		<p>Тема та основна думка твору.</p> <p>Сюжет і композиція (без уживання термінів, практично, під час відповідей на запитання, на матеріалі невеликих за обсягом і нескладних за будовою художніх творів розповідного стилю). Факти, події, випадки, пригоди, характери</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – разом із учителем визначає тему та основну думку прочитаного твору; – з допомогою вчителя знаходить у тексті слова, вислови, речення, які розкривають тему та основну думку твору, підтверджують висловлену думку; – *з допомогою вчителя визначає про кого або про що йдеться у творі; – розуміє основний смисл описаних фактів, подій, вчинків персонажів; – разом із педагогом визначає відносно завершені і самостійні частини тексту (епізоди); – розповідає про те, як розпочалися описані у 	<p>Формування уявлення про цілісність прочитаного твору, його основну думку;</p> <p>корекція та розвиток процесів узагальнення та абстрагування;</p> <p>розвиток здатності до усвідомленого читання (слухання);</p> <p>формування вміння сприймати, аналізувати, порівнювати (визначати спільне, схоже та</p>

	<p>персонажів у художньому творі, їх взаємозв'язки.</p> <p>Герой (персонаж) твору. Головний і другорядний персонажі у творі, позитивний та негативний герої твору. Власне ставлення до героїв твору.</p> <p>Автор твору та його назва. Відповідність назви твору змісту.</p>	<p>творі події і чим закінчилися; (*з допомогою вчителя, повторюючи за ним);</p> <ul style="list-style-type: none"> – разом з учителем називає послідовність описаних подій, встановлює часові та причиново-наслідкові зв'язки між подіями; (*робить спроби з допомогою вчителя); – *за питаннями вчителя визначає про кого або про що йдеться у творі; – визначає і називає головних дійових осіб прочитаного твору, їхні вчинки (за питаннями вчителя); (*з допомогою вчителя, повторюючи за ним); – з допомогою вчителя знаходить слова і вислови, що характеризують персонажів (героїв) твору, їхню поведінку; події, пригоди, що з ними трапилися, місце і час подій; — називає головних і другорядних персонажів твору, розповідає про їхні вчинки (за питаннями вчителя); (*повторює за вчителем); – з допомогою вчителя пояснює, хто з персонажів є позитивним, а хто – негативним; (*повторює за вчителем); висловлює власне ставлення до них; – має уявлення про назву та автора твору; про те, як пов'язані автор-твір; – *має уявлення про текст, заголовок; – за питаннями вчителя називає назву вивченого твору, ім'я та прізвище його автора; (*з допомогою вчителя); – розуміє зв'язок заголовка зі змістом твору, його основною думкою (з допомогою вчителя); (*намагається зрозуміти); – добирає заголовок до тексту; 	<p>відмінне) зображені у творі предмети, події, явища, називати їх словами-відповідниками;</p> <p>формування здатності поєднувати образи предметів зі словами, що означають їх назви;</p> <p>формування вміння встановлювати часові та причинно-наслідкові зв'язки на основі прочитаного (відповіді на запитання: <i>що сталося, коли...? що сталося після того, як ...?</i> та ін.);</p> <p>формування вміння висловлювати власне ставлення до прочитаного;</p> <p>збагачення активного словника лексикою прочитаних творів;</p> <p>формування вміння зосереджуватися під час виконання завдання, працювати цілеспрямовано, не відволікаючись;</p> <p>розвиток вміння відчувати красу образних слів;</p> <p>розвиток вміння виявляти почуття задоволення, захоплення,</p>
--	--	--	--

	<p>Мова твору. Яскраві, точні, образні вислови для характеристики персонажів, опису природи.</p> <p>Жанр твору (практично): вірш, загадка, швидкомова, казка, оповідання.</p>	<p>– з допомогою вчителя виділяє у художньому тексті образні вислови, що допомагають глибше, краще уявити картини природи, місце події, зовнішність персонажів, їхні характери, вчинки, стосунки з іншими героями;</p> <p>– з допомогою вчителя використовує у власному мовленні образні слова та вислови при відповіді на запитання та при переказі змісту твору;</p> <p>– називає (без визначення поняття) жанр добре знайомого твору (казка, байка, загадка, прислів'я, вірш, оповідання); (з допомогою вчителя); (*повторює за вчителем).</p>	<p>здивування, радості, співчуття від почутого чи прочитаного.</p>
4.		<p>Досвід читацької діяльності (протягом року)</p>	
	<p>Особливості опрацювання художнього твору. <i>Жанрова специфіка творів.</i></p> <p>Народні казки (про тварин, чарівні, соціально-побутові). Особливий характер вимислу та фантазії чарівних казок (таємничі, зачаровані, незвичайні місця, предмети, істоти; надзвичайна сила, дивовижні перетворення та ін.) Відображення народного побуту, місце події у казці, особливості мови соціально-побутових казок. Герої (персонажі) їхні характери, вчинки, мотиви</p>	<p>Учень:</p> <p>– має уявлення про основні ознаки чарівних казок, з допомогою вчителя називає їх (зачаровані, незвичайні предмети, істоти, дивовижні перетворення, надзвичайна сила героїв та ін.); (*має уявлення);</p> <p>– має уявлення про соціально-побутові казки та казки про тварин (відображення народного побуту, особливості мови та ін.);</p> <p>– називає героїв казок; з допомогою вчителя пояснює, якими рисами наділені позитивні і негативні герої; (*з допомогою вчителя називає героїв казок);</p> <p>– намагається дати оцінку поведінки, вчинків персонажів (з допомогою запитань</p>	<p>Розвиток зорового аналітичного сприймання текстів;</p> <p>формування осмисленого розуміння слів у тексті на основі розвитку, збагачення і конкретизації предметних та образних уявлень;</p> <p>розвиток граматично і орфоепічно правильного мовлення на основі прочитаного тексту;</p> <p>розвиток логічно послідовного</p>

	<p>поведінки. Добро і зло в казці.</p> <p>Прислів'я і приказки як короткі, влучні, образні вислови повчального змісту. Тематика прислів'їв.</p> <p>Вірші. Розширення і поглиблення знань та умінь учнів про жанрові особливості віршів (рима, ритм, настрій, мелодика). Тематика дитячих віршів. Спостереження за мовою віршів</p> <p>Оповідання. Персонажі, тематика дитячих оповідань.</p> <p>Байка як невеликий за обсягом, здебільшого віршований твір, у якому в гумористичній, алегоричній формі зображуються людські вчинки, характери, недоліки. Герої (персонажі) байок.</p> <p>Гумористичні твори для дітей. Гумор як добродушний необразливий сміх, його виховний вплив на людину. Спостереження за авторським вибором слова для характеристики героя, створення комічних ситуацій та ін.</p> <p>Смисловий і структурний аналіз тексту.</p>	<p>учителя);</p> <ul style="list-style-type: none"> – з допомогою вчителя робить висновок, що добро у казках перемагає зло; – з допомогою вчителя розпізнає прислів'я і приказки з-поміж інших літературних жанрів; називає теми прислів'їв (наприклад, про працю, навчання); – з допомогою вчителя звертає увагу на основні ознаки вірша (графічна форма тексту, наявність ритму, поділ на строфи – без вживання термінів); – разом із учителем визначає та називає основні теми дитячих віршів, які вивчалися; – з допомогою вчителя визначає та називає основних героїв (персонажів) оповідань; (*повторює за вчителем); називає основні теми дитячих оповідань, які вивчалися; – має уявлення про жанрові особливості байки (без визначення поняття) як невеликого, здебільшого віршованого твору, де в алегоричній формі висміюються негативні риси характеру, вчинки людей; називає героїв байок, що вивчалися; (*повторює за вчителем); – з допомогою вчителя спостерігає за авторським вибором слова для характеристики героя, створення комічних ситуацій у гумористичних творах; (*уважно слухає); – розуміє, що гумор не ображає людину, а почуття гумору є позитивною якістю особистості; – за завданням та з допомогою вчителя пояснює лексичне значення слів, вжитих у тексті, та 	<p>зв'язного мовлення;</p> <p>розвиток логічного мислення;</p> <p>стимулювання пошукової діяльності учнів;</p> <p>формування вміння орієнтуватися у колі, тематиці та окремих жанрах дитячого читання;</p> <p>розвиток здатності розуміти морально-етичний зміст творів;</p> <p>стимулювання мовленнєвої активності;</p> <p>формування вміння встановлювати часові та причинно-наслідкові зв'язки на основі прочитаного;</p> <p>формування вміння встановлювати предметні та просторові зв'язки між описаними фактами, подіями (відповіді на запитання: <i>що робить? куди? де? звідки?</i> та ін.)</p> <p>стимулювання здатності учнів до вияву позитивних емоцій від прочитаного тексту;</p> <p>розвиток процесів узагальнення та</p>
--	--	--	---

	<p>З'ясування значення слів і висловів тексту, знаходження у тексті пояснення ознак певних подій, явищ, персонажів із метою їх характеристики.</p> <p>Поділ тексту на частини і колективне складання заголовків до них. Колективне складання плану прочитаного твору. Використання плану для самостійного переказу. Постановка запитань за змістом прочитаного.</p> <p>З'ясування зв'язків між реченнями, абзацами і частинами тексту.</p> <p>Спостереження за будовою тексту, виділення у творах різних жанрів їх структурних елементів: зачин (початок), основна частина, кінцівка; Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями та вчинками дійових осіб.</p>	<p>окремих висловів; (*розуміє значення загальноновживаних слів і висловів у доступному тексті);</p> <ul style="list-style-type: none"> – *розуміє ситуацію, описану в прочитаному творі; – з допомогою вчителя знаходить у тексті пояснення ознак певних подій, явищ, персонажів із метою їх характеристики; зачитує їх; – з допомогою вчителя поділяє текст на частини; бере участь у колективному складанні заголовків до них; – бере участь у колективному складанні плану прочитаного твору; використовує його для переказу змісту; – спільно з учителем формулює запитання за змістом прочитаного; – з незначною допомогою вчителя знаходить відповідний абзац; – відшукує за ілюстраціями або запитаннями окремі слова, місця тексту (з допомогою вчителя); – визначає послідовність подій (з допомогою вчителя, з опорою на малюнки); – з допомогою вчителя орієнтується у структурі тексту: зачин (початок), основна частина, кінцівка; – разом з учителем називає послідовність описаних подій, встановлює часові та причинно-наслідкові зв'язки між подіями та вчинками дійових осіб (відповіді на запитання: <i>що сталося, коли...? що сталося після того, як</i> 	<p>обстрагування;</p> <p>формування самостійного зв'язного розгорнутого висловлювання;</p> <p>стимулювання читацької діяльності учнів запитаннями і завданнями для вибіркового читання, виконанням завдань підручника тощо;</p> <p>формування здатності брати участь у колективній діяльності творчого спрямування;</p> <p>формування поетичного слуху, запам'ятовування;</p> <p>формування вміння сприймати та розуміти художню образність слова; використовувати засоби художньої виразності у власному мовленні під час переказу, опису, характеристик;</p> <p>формування уміння сприймати та розуміти художню образність слова;</p> <p>розвиток здатності до милування красою художнього слова;</p>
--	--	--	---

		<p><i>Засоби художньої виразності; емоційно-оцінне ставлення до змісту твору.</i></p> <p>Практичне ознайомлення із засобами художньої виразності в тексті твору (без уживання терміна): епітет, метафора, порівняння, гіпербола. Їх роль у тексті.</p> <p>Відшукування у тексті образних слів і висловів, які характеризують дійових осіб, події, картини природи.</p>	<p>...? та ін.) (з використанням малюнків, запитань);</p> <ul style="list-style-type: none"> – разом із учителем з'ясовує зв'язки між окремими епізодами, словами, висловами та ілюстраціями; – разом із учителем з'ясовує мотиви вчинків дійових осіб; – разом із учителем з'ясовує умови (місце, обставини), в яких здійснювався вчинок; – відповідаючи на запитання вчителя, висловлює своє ставлення до описуваних подій, до вчинків дійових осіб; (*намагається); – з допомогою вчителя намагається проєктувати ситуацію на власну поведінку; – разом з учителем відшукує у тексті засоби художньої виразності: епітет, метафору, порівняння, гіперболу (без уживання терміна); з'ясовує з допомогою вчителя їх роль у тексті, у створенні художніх образів, описів; – з допомогою вчителя знаходить у тексті влучні слова та вислови, які характеризують дійових осіб, події, картини природи; (*з допомогою вчителя знаходить образні слова, що характеризують героя твору (веселий, сміливий, хитрий та ін.); – під керівництвом учителя звертає увагу на образність і точність мови автора; – з допомогою вчителя (*повторюючи за вчителем) застосовує у своєму мовленні вислови із прочитаних творів усної народної творчості (з пісень, казок, прислів'їв, приказок). 	<p>формування уміння передбачати та оцінювати наслідки власних і чужих вчинків;</p> <p>формування вміння застосовувати прийоми контролю та самоконтролю під час виконання завдань.</p> <p>виховання уважності та дисциплінованості;</p> <p>виховання самостійності учнів при виконанні завдань.</p>
--	--	---	---	---

5.			<p align="center">Робота з дитячою книжкою; робота з інформацією (протягом року)</p>	
		<p>Самостійне ознайомлення з новою книжкою, визначення її орієнтовного змісту з опорою на всі складники позатекстової інформації.</p> <p>Читання й усвідомлення фактичного змісту творів різних жанрів. Визначення теми твору.</p> <p>Орієнтування у світі дитячих книжок. Пошук потрібної книжки у шкільній бібліотеці.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – *має уявлення про різні види й типи видань (книжка, журнал, газета); – уміє розрізнити та знає призначення структурних елементів художньої книжки: обкладинка, ілюстрація, зміст, сторінка, назва твору; (*з допомогою вчителя); – з допомогою вчителя визначає орієнтовний зміст книжки (<i>про що книжка?</i>) з опорою на всі складники позатекстової інформації; (*повторює за вчителем); – самостійно читає й усвідомлює зміст доступних дитячих творів; (*читає короткі доступні тексти, залежно від можливостей учня); – *виявляє інтерес до читання (слухання); – з допомогою вчителя визначає провідну тему твору, *розуміє про що твір (з опорою на ілюстрації); – *за питаннями та з допомогою вчителя дає пояснення до ілюстрацій; – називає дійових осіб прочитаного твору, їх вчинки (за питаннями вчителя); (*з допомогою вчителя, повторюючи за ним); – *разом з учителем розрізняє та називає головного і другорядних персонажів прочитаного твору; – *за завданням та з допомогою вчителя 	<p>Формування навичок читацької діяльності, уміння сприймати книжку як джерело поповнення знань;</p> <p>формування та розвиток техніки читання; навички читання мовчки;</p> <p>розвиток активного словника та усного зв'язного мовлення;</p> <p>розвиток розуміння змісту тексту, малюнка, ілюстрації;</p> <p>формування вміння виконувати операції аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення, порівняння, класифікації з одиницями різних мовних рівнів;</p> <p>розвиток пізнавальних інтересів, допитливості;</p> <p>розвиток читацького інтересу;</p> <p>формування умінь емоційно сприймати та реагувати на зміст</p>

		<p>Коллективне обговорення прочитаних творів (уміння слухати думки, міркування однолітків, із повагою ставитись до міркувань, суджень, які не збігаються із власними; бути толерантними під час діалогу, колективної дискусії та ін.).</p>	<p>знаходить потрібну книжку, сторінку, ілюстрацію тощо; – за завданням та з допомогою вчителя (бібліотекаря) добирає дитячі книжки у відкритому фонді бібліотеки; – бере участь у колективному обговоренні змісту прочитаних творів; – під контролем учителя намагається поводитися культурно під час обговорення (спокійно слухати, висловлюватися). – дотримується гігієнічних правил у роботі з книжкою; (*з допомогою вчителя).</p>	<p>прочитаного, виявляти та висловлювати свої почуття; формування навичок дотримання режиму зорового навантаження; формування вміння користуватися шкільною бібліотекою; виховання культури читання та поводження з книгою.</p>
б.			<p>Розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного (протягом року)</p>	
		<p>Словесне малювання, ілюстрування прочитаного, творчий переказ, читання за ролями, інсценізація, доповнення прозових творів, складання з допомогою вчителя казок, небилиць (з використанням комплексного впливу мистецтв різних видів: художнє слово, живопис, музика).</p> <p>Читання діалогів за особами, ролями. Інсценізація найпростіших епізодів із</p>	<p>Учень: – з допомогою вчителя виконує творчі види завдань до прочитаного (доповнення, певні зміни тексту, придумування кінцівки тощо); – робить ілюстрації до частин прочитаного (*з допомогою вчителя); – переказує окремі епізоди твору зі зміненою формою викладу (заміна діалогу розповіддю від першої особи однини, третьої особи однини); – робить спроби ілюструвати певний епізод твору (словесне малювання); – разом із учителем складає невеликі казки, загадки; – бере участь в інсценізації найпростіших епізодів з прочитаних творів; життєвих</p>	<p>Розвиток логічного мислення, навичок міркування; розвиток уяви; формування мислительних операцій аналізу, порівняння, зіставлення, узагальнення; формування здатності ініціювати словесну взаємодію; формування інтонаційно (мімічно) виразного монологічного та</p>

		прочитаних художніх творів (оповідань, казок); життєвих ситуацій, близьких за змістом до художніх творів.	ситуацій, близьких за змістом до художніх творів; – з допомогою та за наслідуванням учителя передає голосом, природними жестами, мімікою, ходом характер персонажів твору.	діалогічного мовлення; виховання впевненості у собі; емоційного ставлення до дійсності.
7.			Загальнонавчальні уміння (протягом року)	
		Формулювання запитань до текстів, побудова діалогів, визначення головної думки, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, узагальнення тощо.	Учень: – з допомогою вчителя формулює запитання до тексту; будує простий діалог; (*відповідає на запитання до тексту, під керівництвом учителя бере участь у діалозі після попередньої підготовки); – разом з учителем аналізує, порівнює тексти різних жанрів, персонажів; – з допомогою вчителя виділяє основне у творі і характеристиці персонажів; – з допомогою вчителя визначає причинно-наслідкові зв'язки; – з допомогою вчителя складає план тексту, використовує його для розповіді, переказу.	Формування вміння послугуватися наочно-дійовим, наочно образним та частково словесно-логічним мисленням; формування вміння виконувати операції аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення, порівняння, класифікації з одиницями різних мовних рівнів; розвиток уміння уявляти та відтворювати (усно і письмово) словесні еталони; формування вміння застосовувати прийоми контролю та самоконтролю під час виконання завдань.

Орієнтовний перелік творів для вивчення:

Осінь настала, до школи пора.

- П.Грабовський
- А.Камінчук
- А.Малишко
- В.Сухомлинський
- А.Коваль
- І.Цюпа
- Є.Пермяк
- А.Качан
- Л.Костенко: «Здивовані квіти», «Красива осінь вишиває клени», «Осінь, ось вона, осінь:

Мій край чудовий - Україна!

- Т.Шевченко: «Вся країна повіта красою», «Тече вода з-під явора», «Світає, край неба палає...», «Зацвіла в долині...», «За сонцем хмаронька пливе...», «Неначе писанка село...»
- Л.Українка: «Сніг з морозом поморозив...», «На зеленому горбочку...»
- О.Олесь: «Серед краси», «Білі гуси летять над лугами», «Все навколо зеленіє»
- Н.Красоткіна
- В.Терен
- М.Лукинюк
- В.Сухомлинський
- П.Дубів
- П.Чубинський
- О.Пчілка
- О.Кириченко
- Л.Компанієць
- М.Слабошпицький: збірка прозових творів «Папуга з осінньої гілки»

Скільки днів – стільки свят.

- І.Малкович
- В.Скуратівський
- Д.Білоус

- Колядки, щедрівки, засівальні тощо.

Давно те діялось.

- Р.Завадович
- Л.Димеденко
- Д.Білоус
- А.Литвин
- Р.Завадович
- О.Іваненко
- Т.Шевченко
- Д.Красицький: «Дитинство Тараса»

Землю красить сонце, а людину - праця

- В.Кава
- М.Сингаївський
- Є.Летюк
- Ю.Гойда
- В.Крищенко
- Ю.Ружанський

Будьмо справжніми людьми!

- О.Олесь: п'єса-казка «Бабусина пригода»
- В.Сухомлинський
- Д.Білоус
- Я.Стельмах
- А.Коваль
- В.Нестайко
- І.Багмут: оповідання «Шматок пирога»

Давай будемо природу берегти!

- А.Бортняк
- М.Колесников
- С.Журахович

- В.Скुरатівський
- М.Рильський
- В.Кучер
- М.Вінграновський: «Гусенятко», «Первінка»

Із джерела народної мудрості

- Загадки, прислів'я, приказки;
- народні усмішки;
- казки, легенди, бувальщини; народні пісні.

У світі фантастики та пригод.

- В.Нестайко: «Незвичайні пригоди в лісовій школі», «П'ятірка з хвостиком»
- О.Гаврош: «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу»
- З.Мензатюк: «Таємниця козацької шаблі»

7 КЛАС

(102 год. на рік, 3 год. на тиждень)

№ п/п	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1.		Коло читання (на весь рік)		
		<p>Усна народна творчість. Загадки, прислів'я, приказки; народні усмішки, чарівні казки, легенди, бувальщини, народні пісні.</p> <p>Поезія (вірші сюжетні, пейзажні, гумористичні, фантастичні). вірші-загадки, вірші-скоромовки.</p> <p>Літературні казки.</p> <p>Байки. Жартівливі оповідання, казки, гуморески, швидкомовки, загадки, різні цікаві пригоди. Адаптовані тексти прозових творів (оповідання, уривки з повістей, п'єси) класиків української літератури, сучасної української та зарубіжної літератури, дитяча періодика, науково-пізнавальна, енциклопедична література та ін.</p> <p><i>Теми читання:</i> про світ фантазії, про природу у різні пори року; твори про дітей, їхні стосунки, взаємини у сім'ї та школі; ставлення до природи,</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостійно впізнає і розрізняє прозові та віршовані твори (на слух та за графічною формою тексту; (*з допомогою вчителя); – називає (без визначення поняття) жанр добре знайомого твору (казка, байка, загадка, прислів'я, вірш, оповідання); (*з допомогою вчителя); – за питаннями вчителя називає назву вивченого твору, його автора; (*з допомогою вчителя); – читає мовчки і *вголос; – орієнтується у структурі тексту; з допомогою вчителя визначає зачин, основну і заключну частину; – відповідає на запитання до змісту твору; (*до змісту знайомого твору); – переказує текст; (*з допомогою вчителя, з опорою на запитання, простий план твору тощо); – з допомогою вчителя визначає послідовність подій у творі; – за завданням учителя самостійно переказує вказані ним епізоди (частини) прочитаного 	<p>Удосконалення техніки читання;</p> <p>набуття досвіду читацької та комунікативної діяльності;</p> <p>розвиток пізнавальної діяльності;</p> <p>удосконалення навичок сприймання;</p> <p>формування уміння інтонувати власне мовлення, використовувати в ньому засвоєну лексику;</p> <p>формування вміння робити висновки з прочитаного;</p> <p>формування особистісних рис і якостей;</p> <p>розвиток уміння користуватися допомогою;</p>

	людей, праці; твори про рідний край, Батьківщину, історичне минуле нашого народу, традиції українського та інших народів.	<p>тексту; (*з допомогою вчителя);</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає напам'ять 4-5 віршів (залежно від можливостей учня), декламує їх напам'ять; (*до 4 коротких віршів); – *має уявлення про різні види й типи видань (книжка, журнал, газета); – за завданням учителя уміє знайти потрібну книжку (підручник); (*з допомогою вчителя); – орієнтується у підручнику за змістом; (*з допомогою вчителя); – уміє користуватися методичним і довідковим матеріалом підручника; (*з допомогою вчителя); – знає, шанує основні державні національні символи, традиції свого народу; поважає культуру й традиції інших народів, які живуть в Україні та за кордоном. 	<p>стимулювання читацького інтересу;</p> <p>поширення словникового запасу;</p> <p>виховання шанобливого ставлення до рідної мови, народної культури, традицій і звичаїв.</p>
2.	Формування та розвиток навички читання (протягом року)		
	<p>Спосіб читання. Свідоме читання вголос цілими словами з переходом до фразового читання (залежно від мовленнєвих можливостей учня). Читання тихо та мовчки доступних за змістом текстів.</p> <p>Темп (швидкість) читання. Дотримання необхідного темпу читання вголос (нормально,</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – читає вголос цілими словами з поступовим переходом до фразового читання доступні за змістом тексти (після опрацювання з учителем); (*читає по складах слова, прості речення з текстів букваря); – *читає тихо та мовчки знайомі за змістом тексти; – читає у достатньому (доступному для кожного) темпі, який дає можливість зрозуміти зміст твору; (*читає по складах у повільному 	<p>Коригування недоліків мовлення;</p> <p>досягнення правильної вимови звуків рідної мови в словах і фразах;</p> <p>розвиток зорового сприймання під час читання;</p> <p>розвиток дикції на основі розвитку</p>

	<p>повільно).</p> <p>Правильність читання. Звукова культура мовлення: звуковимова, дикція, плавне дихання, гучність голосу, наголошування слів. Дотримання словесного наголосу.</p> <p>Усвідомленість читання. Пряме і переносне значення слів. Усвідомлення смислових зв'язків між словами в реченні, між реченнями, частинами тексту, окремими епізодами, висловами та ілюстраціями, послідовності розгортання подій у творі. Дійові особи твору, їхні вчинки.</p>	<p>темпі);</p> <ul style="list-style-type: none"> – регулює темп читання (з допомогою вчителя), залежно від жанрової специфіки твору; – *відповідно до мовленнєвих можливостей правильно вимовляє звуки в словах під час читання та відповідей на запитання; – читає розбірливо (відповідно до мовленнєвих можливостей), достатньо гучно; – правильно наголошує слова під час читання (за нагадуванням учителя); (*під контролем учителя); – дотримується словесного наголосу під час читання; – з допомогою вчителя пояснює лексичне значення слів і висловів, вжитих у тексті; – розуміє значення слів у тексті (пряме й переносне), з допомогою вчителя пояснює їх значення; – *розуміє ситуацію, описану в прочитаному творі; – за питаннями вчителя правильно називає дійових осіб прочитаного твору, їхні вчинки; (*з допомогою вчителя); – *визначає послідовність подій (з допомогою вчителя, за допомогою малюнків); – разом з учителем визначає причинно – наслідкові та часові зв'язки між описуваними подіями і вчинками дійових осіб; – за суттєвої допомоги вчителя оцінює вчинки головних дійових осіб твору; – висловлює своє ставлення до описуваних подій (вчинків дійових осіб); (*робить спроби з допомогою вчителя); 	<p>рухливості артикуляційного апарату, плавного дихання, гучності голосу;</p> <p>формування правильної орфоепічної вимови слів та правильного їх наголошування під час читання;</p> <p>формування навичок самоконтролю читання та власного мовлення;</p> <p>формування уміння уповільнювати та прискорювати темп читання;</p> <p>формування усвідомленості читання на основі уміння аналізувати, визначати спільне, схоже та відмінне у предметах, подіях, якість, явищах за прочитаним;</p> <p>розвиток, збагачення і конкретизація предметних та образних уявлень;</p> <p>формування та розвиток смислового розуміння слів у тексті;</p> <p>виховання вміння відчувати емоційний настрій твору, емоційно</p>
--	--	--	--

		<p>Виразність читання. Дотримання розділових знаків, логічних пауз і наголосів, потрібної інтонації під час читання (початок і кінець речення, паузи між реченнями та в середині речення, обумовлені розділовими знаками).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – дотримується пауз між реченнями; (*під контролем учителя); – *за нагадуванням учителя дотримується пауз в середині речення, обумовлених розділовими знаками; – *з допомогою вчителя дотримується розділових знаків і потрібної інтонації під час читання; – практично намагається дотримуватися логічних пауз і наголосів після нагадування учителя; – наслідуючи вчителя, намагається регулювати темп читання, гучність голосу, тон залежно від змісту та жанрової специфіки твору. 	<p>реагувати на зміст прослуханого, виявляти свої почуття;</p> <p>формування вміння обирати і користуватися мовленнєвими, інтонаційними та немовними засобами виразності (робити паузи, логічні наголоси, обирати темп читання, інтонацію, та змінювати їх залежно від розділових знаків та змісту).</p>
3.		<p>Літературознавча пропедевтика (протягом року)</p>		
		<p>Тема та основна думка твору.</p> <p>Сюжет і композиція (без уживання термінів, практично, під час відповідей на запитання, на матеріалі невеликих за обсягом і нескладних за будовою художніх творів розповідного стилю). Факти, події, випадки, пригоди, характери</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – разом із учителем визначає тему та основну думку прочитаного твору; – з допомогою вчителя знаходить у тексті слова, вислови, речення, які розкривають тему та основну думку твору, підтверджують висловлену думку; – *з допомогою вчителя визначає про кого або про що йдеться у творі; – розуміє основний смисл описаних фактів, подій, вчинків персонажів; – разом із педагогом визначає відносно завершені і самостійні частини тексту (епізоди); – розповідає про те, як розпочалися описані у 	<p>Формування уявлення про цілісність прочитаного твору, його основну думку;</p> <p>корекція та розвиток процесів узагальнення та абстрагування;</p> <p>розвиток здатності до усвідомленого читання (слухання);</p> <p>формування вміння сприймати, аналізувати, порівнювати (визначати спільне, схоже та</p>

	<p>персонажів у художньому творі, їх взаємозв'язки.</p> <p>Герой (персонаж) твору. Головний і другорядний персонажі у творі, позитивний та негативний герої твору. Власне ставлення до героїв твору.</p> <p>Автор твору та його назва. Відповідність назви твору змісту.</p>	<p>творі події і чим закінчилися; (*з допомогою вчителя, повторюючи за ним);</p> <p>– разом з учителем називає послідовність описаних подій, встановлює часові та причинно-наслідкові зв'язки між подіями; (*робить спроби з допомогою вчителя);</p> <p>– *за питаннями вчителя визначає про кого або про що йдеться у творі;</p> <p>– визначає і називає головних дійових осіб прочитаного твору, їхні вчинки (за питаннями вчителя); (*з допомогою вчителя, повторюючи за ним);</p> <p>– з допомогою вчителя знаходить слова і вислови, що характеризують персонажів (героїв) твору, їхню поведінку; події, пригоди, що з ними трапилися, місце і час подій;</p> <p>— називає головних і другорядних персонажів твору, розповідає про їхні вчинки (за питаннями вчителя); (*повторює за вчителем);</p> <p>– з допомогою вчителя пояснює, хто з персонажів є позитивним, а хто – негативним; (*повторює за вчителем); висловлює власне ставлення до них;</p> <p>– має уявлення про назву та автора твору; про те, як пов'язані автор-твір;</p> <p>– *має уявлення про текст, заголовок;</p> <p>– за питаннями вчителя називає назву вивченого твору, ім'я та прізвище його автора; (*з допомогою вчителя);</p> <p>– розуміє зв'язок заголовка зі змістом твору, його основною думкою (з допомогою вчителя); (*намагається зрозуміти);</p> <p>– добирає заголовок до тексту;</p>	<p>відмінне) зображені у творі предмети, події, явища, називати їх словами-відповідниками;</p> <p>формування здатності поєднувати образи предметів зі словами, що означають їх назви;</p> <p>формування уміння встановлювати часові та причинно-наслідкові зв'язки на основі прочитаного (відповіді на запитання: <i>що сталося, коли...? що сталося після того, як ...?</i> та ін.);</p> <p>формування вміння висловлювати власне ставлення до прочитаного;</p> <p>збагачення активного словника лексиною прочитаних творів;</p> <p>формування вміння зосереджуватися під час виконання завдання, працювати цілеспрямовано, не відволікаючись;</p> <p>розвиток уміння відчувати красу образних слів;</p> <p>розвиток уміння виявляти почуття задоволення, захоплення,</p>
--	--	--	--

	<p>Мова твору. Яскраві, точні, образні вислови для характеристики персонажів, опису природи.</p> <p>Жанр твору (практично): вірш, загадка, швидкомова, казка, оповідання.</p>	<p>– з допомогою вчителя виділяє у художньому тексті образні вислови, що допомагають глибше, краще уявити картини природи, місце події, зовнішність персонажів, їхні характери, вчинки, стосунки з іншими героями;</p> <p>– з допомогою вчителя використовує у власному мовленні образні слова та вислови при відповіді на запитання та при переказі змісту твору;</p> <p>– називає (без визначення поняття) жанр добре знайомого твору (казка, байка, загадка, прислів'я, вірш, оповідання); (з допомогою вчителя); (*повторює за вчителем).</p>	<p>здивування, радості, співчуття від почутого чи прочитаного.</p>
4.		<p>Досвід читацької діяльності (протягом року)</p>	
	<p>Особливості опрацювання художнього твору. <i>Жанрова специфіка творів.</i></p> <p>Народні казки (про тварин, чарівні, соціально-побутові). Особливий характер вимислу та фантазії чарівних казок (таємничі, зачаровані, незвичайні місця, предмети, істоти; надзвичайна сила, дивовижні перетворення та ін.) Відображення народного побуту, місце події у казці, особливості мови соціально-побутових казок. Герої (персонажі) їхні характери, вчинки, мотиви</p>	<p>Учень:</p> <p>– має уявлення про основні ознаки чарівних казок, з допомогою вчителя називає їх (зачаровані, незвичайні предмети, істоти, дивовижні перетворення, надзвичайна сила героїв та ін.); (*має уявлення);</p> <p>– має уявлення про соціально-побутові казки та казки про тварин (відображення народного побуту, особливості мови та ін.);</p> <p>– називає героїв казок; з допомогою вчителя пояснює, якими рисами наділені позитивні і негативні герої; (*з допомогою вчителя називає героїв казок);</p> <p>– намагається дати оцінку поведінки, вчинків персонажів (з допомогою запитань</p>	<p>Розвиток зорового аналітичного сприймання текстів;</p> <p>формування осмисленого розуміння слів у тексті на основі розвитку, збагачення і конкретизації предметних та образних уявлень;</p> <p>розвиток граматично і орфоепічно правильного мовлення на основі прочитаного тексту;</p> <p>розвиток логічно послідовного</p>

	<p>поведінки. Добро і зло в казці.</p> <p>Прислів'я і приказки як короткі, влучні, образні вислови повчального змісту. Тематика прислів'їв.</p> <p>Вірші. Розширення і поглиблення знань та умінь учнів про жанрові особливості віршів (рима, ритм, настрій, мелодика). Тематика дитячих віршів. Спостереження за мовою віршів</p> <p>Оповідання. Персонажі, тематика дитячих оповідань.</p> <p>Байка як невеликий за обсягом, здебільшого віршований твір, у якому в гумористичній, алегоричній формі зображуються людські вчинки, характери, недоліки. Герої (персонажі) байок.</p> <p>Гумористичні твори для дітей. Гумор як добродушний необразливий сміх, його виховний вплив на людину. Спостереження за авторським вибором слова для характеристики героя, створення комічних ситуацій та ін.</p> <p>Смисловий і структурний аналіз тексту.</p>	<p>учителя);</p> <ul style="list-style-type: none"> – з допомогою вчителя робить висновок, що добро у казках перемагає зло; – з допомогою вчителя розпізнає прислів'я і приказки з-поміж інших літературних жанрів; називає теми прислів'їв (наприклад, про працю, навчання); – з допомогою вчителя звертає увагу на основні ознаки вірша (графічна форма тексту, наявність ритму, поділ на строфи – без вживання термінів); – разом із учителем визначає та називає основні теми дитячих віршів, які вивчалися; – з допомогою вчителя визначає та називає основних героїв (персонажів) оповідань; (*повторює за вчителем); називає основні теми дитячих оповідань, які вивчалися; – має уявлення про жанрові особливості байки (без визначення поняття) як невеликого, здебільшого віршованого твору, де в алегоричній формі висміюються негативні риси характеру, вчинки людей; називає героїв байок, що вивчалися; (*повторює за вчителем); – з допомогою вчителя спостерігає за авторським вибором слова для характеристики героя, створення комічних ситуацій у гумористичних творах; (*уважно слухає); – розуміє, що гумор не ображає людину, а почуття гумору є позитивною якістю особистості; – за завданням та з допомогою вчителя пояснює лексичне значення слів, вжитих у тексті, та 	<p>зв'язного мовлення;</p> <p>розвиток логічного мислення;</p> <p>стимулювання пошукової діяльності учнів;</p> <p>формування вміння орієнтуватися у колі, тематиці та окремих жанрах дитячого читання;</p> <p>розвиток здатності розуміти морально-етичний зміст творів;</p> <p>стимулювання мовленнєвої активності;</p> <p>формування вміння встановлювати часові та причинно-наслідкові зв'язки на основі прочитаного;</p> <p>формування вміння встановлювати предметні та просторові зв'язки між описаними фактами, подіями (відповіді на запитання: <i>що робить? куди? де? звідки?</i> та ін.)</p> <p>стимулювання здатності учнів до вияву позитивних емоцій від прочитаного тексту;</p> <p>розвиток процесів узагальнення та</p>
--	--	--	---

	<p>З'ясування значення слів і висловів тексту, знаходження у тексті пояснення ознак певних подій, явищ, персонажів із метою їх характеристики.</p> <p>Поділ тексту на частини і колективне складання заголовків до них. Колективне складання плану прочитаного твору. Використання плану для самостійного переказу. Постановка запитань за змістом прочитаного.</p> <p>З'ясування зв'язків між реченнями, абзацами і частинами тексту.</p> <p>Спостереження за будовою тексту, виділення у творах різних жанрів їх структурних елементів: зачин (початок), основна частина, кінцівка; Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями та вчинками дійових осіб.</p>	<p>окремих висловів; (*розуміє значення загальноновживаних слів і висловів у доступному тексті); – *розуміє ситуацію, описану в прочитаному творі; – з допомогою вчителя знаходить у тексті пояснення ознак певних подій, явищ, персонажів із метою їх характеристики; зачитує їх; – з допомогою вчителя поділяє текст на частини; бере участь у колективному складанні заголовків до них; – бере участь у колективному складанні плану прочитаного твору; використовує його для переказу змісту; – спільно з учителем формулює запитання за змістом прочитаного; – з незначною допомогою вчителя знаходить відповідний абзац; – відшукує за ілюстраціями або запитаннями окремі слова, місця тексту (з допомогою вчителя); – визначає послідовність подій (з допомогою вчителя, з опорою на малюнки); – з допомогою вчителя орієнтується у структурі тексту: зачин (початок), основна частина, кінцівка; – разом з учителем називає послідовність описаних подій, встановлює часові та причинно-наслідкові зв'язки між подіями та вчинками дійових осіб (відповіді на запитання: <i>що сталося, коли...? що сталося після того, як</i></p>	<p>обстрагування; формування самостійного зв'язного розгорнутого висловлювання; стимулювання читацької діяльності учнів запитаннями і завданнями для вибіркового читання, виконанням завдань підручника тощо; формування здатності брати участь у колективній діяльності творчого спрямування; формування поетичного слуху, запам'ятовування; формування вміння сприймати та розуміти художню образність слова; використовувати засоби художньої виразності у власному мовленні під час переказу, опису, характеристик; формування уміння сприймати та розуміти художню образність слова; розвиток здатності до милування красою художнього слова;</p>
--	--	---	--

		<p><i>Засоби художньої виразності; емоційно-оцінне ставлення до змісту твору.</i></p> <p>Практичне ознайомлення із засобами художньої виразності в тексті твору (без уживання терміна): епітет, метафора, порівняння, гіпербола. Їх роль у тексті.</p> <p>Відшукування у тексті образних слів і висловів, які характеризують дійових осіб, події, картини природи.</p>	<p>...? та ін.) (з використанням малюнків, запитань);</p> <ul style="list-style-type: none"> – разом із учителем з'ясовує зв'язки між окремими епізодами, словами, висловами та ілюстраціями; – разом із учителем з'ясовує мотиви вчинків дійових осіб; – разом із учителем з'ясовує умови (місце, обставини), в яких здійснювався вчинок; – відповідаючи на запитання вчителя, висловлює своє ставлення до описуваних подій, до вчинків дійових осіб; (*намагається); – з допомогою вчителя намагається проєктувати ситуацію на власну поведінку; – разом з учителем відшукує у тексті засоби художньої виразності: епітет, метафору, порівняння, гіперболу (без уживання терміна); з'ясовує з допомогою вчителя їх роль у тексті, у створенні художніх образів, описів; – з допомогою вчителя знаходить у тексті влучні слова та вислови, які характеризують дійових осіб, події, картини природи; (*з допомогою вчителя знаходить образні слова, що характеризують героя твору (веселий, сміливий, хитрий та ін.); – під керівництвом учителя звертає увагу на образність і точність мови автора; – з допомогою вчителя (*повторюючи за вчителем) застосовує у своєму мовленні вислови із прочитаних творів усної народної творчості (з пісень, казок, прислів'їв, приказок). 	<p>формування уміння передбачати та оцінювати наслідки власних і чужих вчинків;</p> <p>формування вміння застосовувати прийоми контролю та самоконтролю під час виконання завдань.</p> <p>виховання уважності та дисциплінованості;</p> <p>виховання самостійності учнів при виконанні завдань.</p>
--	--	---	---	---

5.		Робота з дитячою книжкою; робота з інформацією (протягом року)		
		<p>Самостійне ознайомлення з новою книжкою, визначення її орієнтовного змісту з опорою на всі складники позатекстової інформації.</p> <p>Читання й усвідомлення фактичного змісту творів різних жанрів. Визначення теми твору.</p> <p>Орієнтування у світі дитячих книжок. Пошук потрібної книжки у шкільній бібліотеці.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – *має уявлення про різні види й типи видань (книжка, журнал, газета); – уміє розрізнити та знає призначення структурних елементів художньої книжки: обкладинка, ілюстрація, зміст, сторінка, назва твору; (*з допомогою вчителя); – з допомогою вчителя визначає орієнтовний зміст книжки (<i>про що книжка?</i>) з опорою на всі складники позатекстової інформації; (*повторює за вчителем); – самостійно читає й усвідомлює зміст доступних дитячих творів; (*читає короткі доступні тексти, залежно від можливостей учня); – *виявляє інтерес до читання (слухання); – з допомогою вчителя визначає провідну тему твору, *розуміє про що твір (з опорою на ілюстрації); – *за питаннями та з допомогою вчителя дає пояснення до ілюстрацій; – називає дійових осіб прочитаного твору, їх вчинки (за питаннями вчителя); (*з допомогою вчителя, повторюючи за ним); – *разом з учителем розрізняє та називає головного і другорядних персонажів прочитаного твору; – *за завданням та з допомогою вчителя 	<p>Формування навичок читацької діяльності, уміння сприймати книжку як джерело поповнення знань;</p> <p>формування та розвиток техніки читання; навички читання мовчки;</p> <p>розвиток активного словника та усного зв'язного мовлення;</p> <p>розвиток розуміння змісту тексту, малюнка, ілюстрації;</p> <p>формування вміння виконувати операції аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення, порівняння, класифікації з одиницями різних мовних рівнів;</p> <p>розвиток пізнавальних інтересів, допитливості;</p> <p>розвиток читацького інтересу;</p> <p>формування умінь емоційно сприймати та реагувати на зміст</p>

		<p>Колективне обговорення прочитаних творів (уміння слухати думки, міркування однолітків, із повагою ставитись до міркувань, суджень, які не збігаються із власними; бути толерантними під час діалогу, колективної дискусії та ін.).</p>	<p>знаходить потрібну книжку, сторінку, ілюстрацію тощо; – за завданням та з допомогою вчителя (бібліотекаря) добирає дитячі книжки у відкритому фонді бібліотеки; – бере участь у колективному обговоренні змісту прочитаних творів; – під контролем учителя намагається поводитися культурно під час обговорення (спокійно слухати, висловлюватися). – дотримується гігієнічних правил у роботі з книжкою; (*з допомогою вчителя).</p>	<p>прочитаного, виявляти та висловлювати свої почуття; формування навичок дотримання режиму зорового навантаження; формування вміння користуватися шкільною бібліотекою; виховання культури читання та поводження з книгою.</p>
6.		<p>Розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного (протягом року)</p>		
		<p>Словесне малювання, ілюстрування прочитаного, творчий переказ, читання за ролями, інсценізація, доповнення прозових творів, складання з допомогою вчителя казок, небилиць (з використанням комплексного впливу мистецтв різних видів: художнє слово, живопис, музика).</p> <p>Читання діалогів за особами, ролями. Інсценізація найпростіших епізодів із</p>	<p>Учень: – з допомогою вчителя виконує творчі види завдань до прочитаного (доповнення, певні зміни тексту, придумування кінцівки тощо); – робить ілюстрації до частин прочитаного (*з допомогою вчителя); – переказує окремі епізоди твору зі зміненою формою викладу (заміна діалогу розповіддю від першої особи однини, третьої особи однини); – робить спроби ілюструвати певний епізод твору (словесне малювання); – разом із учителем складає невеликі казки, загадки; – бере участь в інсценізації найпростіших епізодів з прочитаних творів; життєвих</p>	<p>Розвиток логічного мислення, навичок міркування; розвиток уяви; формування мислительних операцій аналізу, порівняння, зіставлення, узагальнення; формування здатності ініціювати словесну взаємодію; формування інтонаційно (мімічно) виразного монологічного та</p>

		прочитаних художніх творів (оповідань, казок); життєвих ситуацій, близьких за змістом до художніх творів.	ситуацій, близьких за змістом до художніх творів; – з допомогою та за наслідуванням учителя передає голосом, природними жестами, мімікою, ходом характер персонажів твору.	діалогічного мовлення; виховання впевненості у собі; емоційного ставлення до дійсності.
7.		Загальнонавчальні уміння (протягом року)		
		Формулювання запитань до текстів, побудова діалогів, визначення головної думки, встановлення причиново-наслідкових зв'язків, узагальнення тощо.	Учень: – з допомогою вчителя формулює запитання до тексту; будує простий діалог; (*відповідає на запитання до тексту, під керівництвом учителя бере участь у діалозі після попередньої підготовки); – разом з учителем аналізує, порівнює тексти різних жанрів, персонажів; – з допомогою вчителя виділяє основне у творі і характеристиці персонажів; – з допомогою вчителя визначає причиново-наслідкові зв'язки; – з допомогою вчителя складає план тексту, використовує його для розповіді, переказу.	Формування вміння послугуватися наочно-дійовим, наочно образним та частково словесно-логічним мисленням; формування вміння виконувати операції аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення, порівняння, класифікації з одиницями різних мовних рівнів; розвиток уміння уявляти та відтворювати (усно і письмово) словесні еталони; формування вміння застосовувати прийоми контролю та самоконтролю під час виконання завдань.

Орієнтовний перелік творів для вивчення:

Усна народна творчість.

- загадки, прислів'я, приказки;
- народні усмішки, чарівні казки, легенди, бувальщини, народні пісні.

Письменники рідного краю.

- Т.Г.Шевченко: Сторінки життя і творчості
- Д.Красицький: «Тарасові світанки»
- Л.Глібов: «Жаба і віл», «Муха і бджола»
- Л.Українка: «Як дитиною бувало...», «Мамо, йде вже зима»
- І.Франко: «Лисичка й журавель», «Кролик і ведмідь», «Осел і лев», «Олівець», «Грицева шкільна наука», «Ходить вітер по житі», «Місяцю-князю!...», «На Підгір'ї села невеселі...»
- П.Тичина: «Розкажи, розкажи мені, поле...», «Де тополя росте...», «Гаї шумлять...»
- В.Сосюра: «Ганна Йванівна», «Любіть Україну», «Солов'їні далі, далі солов'їні...»
- А.Малишко «Колискова», «Дощ»
- О.Вишня «Як ми колись учились», «Федько Зошит»
- С.Васильченко: «В бур'янах»
- Г.Тютюнник: «Дивак»
- О.Довженко: «Зачарована Десна»
- М.Слабошпицький: «Славко й Жарко»
- В.Василяшко: Збірка віршів «Чи Україні ти син»
- О.Донченко
- Д.Білоус
- О.Іваненко: «Великий шум»
- Чухліб: «Неслухняний гарбузик», «Малюнок на вільну тему»
- Д.Павличко: «У дитячому серці жила Україна...», «Добрий день», «Де найкраще місце на землі»
- В.Симоненко: байки, сатиричні та гумористичні вірші, «Мудра паляниця», «Два осли», «Вовк миротворець», «Два дурні».
- Л.Костенко: «Вже брами літа замикає осінь», «Перекинута шпаківня», «Уже весняне сонце припікає»

У світі фантастики та пригод.

- Д.Дефо «Робінзон Крузо»
- М.Твен «Пригоди Тома Сойєра»